

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การตกแต่งกำไรรายได้แรงจูงใจทำกำไรให้เป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของ
นักวิเคราะห์ กรณีศึกษา: บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ช่อทิพย์ สมแจ้ง

23 ส.ค. 2558

347635

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบัญชี

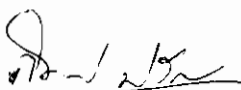
คณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤศจิกายน 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

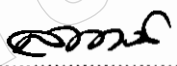
อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ช่อทิพย์ สมแจ้ง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

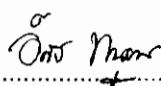
อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.ศิลปäch ปวีนพงษ์พัฒน์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์

.....ประธาน
(ดร.ศิลปäch ปวีนพงษ์พัฒน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุชาติ เหล่าไริดา)

.....กรรมการ
(ดร.อิสรากรณ์ ทุนผล)

คณะกรรมการและท้องที่วอนุมติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะกรรมการจัดการและท้องที่ว
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชนี นนทศักดิ์)
วันที่ 14 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.ศัลป์ชัย ปวีณพงษ์วัฒน์ ที่ปรึกษา
งานนิพนธ์ ตลอดจนคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ
แนวทางที่ถูกต้องเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา
ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณครอบครัวและเพื่อน ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความ
ช่วยเหลือ รวมทั้งสนับสนุนด้วยดีตลอดการศึกษาลักษณะนี้

หากงานนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาหรือมีส่วนดีประการใด ขอยก
ความดีนี้ให้แก่บิดา มารดาและคณาจารย์ทุกท่านที่ถ่ายทอด วิชาความรู้แก่ผู้วิจัยและหากมี
ข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

ช่อทิพย์ สมแจ้ง

54920090: สาขาวิชา: การบัญชี; บช.ม. (การบัญชี)

คำสำคัญ: การตกแต่งกำไร/ นักลงทุน/ บริษัทจดทะเบียน/ ตลาดหลักทรัพย์

ช่อกิตย สมน้: การตกแต่งกำไรภายใต้แรงจูงใจทำกำไรให้เป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ กรณีศึกษา: บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (A STUDY OF EARNINGS MANAGEMENT TO MEET OR EXCEED INVESTOR EXPECTATION BY ANALYSTS' FORECAST : A CASE STUDY OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: ศิลป์ชัย ปวิณพงษ์พัฒน์, บช.ด., 66 หน้า. ปี พ.ศ. 2556.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าบริษัทที่มีการตกแต่งกำไรให้เป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์หรือไม่ โดยทำการศึกษาจากรายการคงค้างโดยดุลพินิจของฝ่ายบริหาร กลุ่มตัวอย่างคือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน โดยทำการศึกษาบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2555 ซึ่งทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 136 บริษัท และทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มบริษัทที่มีกำไรผันผวนมาก และกลุ่มบริษัทที่มีกำไรผันผวนน้อย และทำการทดสอบว่ากลุ่มใดมีการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างโดยดุลพินิจของฝ่ายบริหารมากกว่าโดยใช้ค่า Absolute Discretionary Accruals ทำให้คงเหลือกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 33 บริษัท นำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเชิงพรรณนา และสถิติทดสอบ t-Test เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากการศึกษา พบว่าบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจะมีตกแต่งกำไรโดยใช้รายการคงค้างโดยดุลพินิจของฝ่ายบริหารเพื่อทำให้กำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าบริษัทที่มีกำไรผันผวนมากมีแนวโน้มที่จะตกแต่งกำไรน้อยกว่าบริษัทที่มีกำไรผันผวนน้อยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

54920090: MAJOR: ACCOUNTING; M.ACC (ACCOUNTING)

KEYWORDS: EARNINGS MANAGEMENT / INVESTOR EXPECTATION

CHOTIP SOMJAE: A STUDY OF EARNINGS MANAGEMENT TO MEET OR EXCEED INVESTOR EXPECTATION BY ANALYSTS' FORECAST : A CASE STUDY OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND. ADVISOR: SINCHAI PAVEENPONGPAT, Ph.D., 66 P. 2013.

The purpose of this research is to study whether companies have earnings management to meet investor expectation by analysts' forecast by using discretionary accruals. The 136 sample firm-years where have earnings to meet or excess investor expectation are selected from listed companies in The Stock Exchange of Thailand from 7 industry sectors over the period of 2011-2013 excluding Financial Industry and also divided sample into 2 groups that high earning volatility firms and low earning volatility firms, then do the test which group have more earnings management by using absolute discretionary accruals and remaining sample is 33 companies. All data has been analyzed by descriptive statistics and tested by t-test at significant level 0.05.

The empirical evidence showed that the companies where have earnings to meet or exceed investor expectation have earnings management by using discretionary accruals to manage earnings to meet investor expectation. In addition, this study found that comparing between high earning volatility firms and low earning volatility firms, and resulted in high earning volatility firms are rather to make earnings management less than low earning volatility firms but insignificant in statistics at level 0.05.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
กรอบแนวคิดงานวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
ข้อจำกัดขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามคำศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	9
ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์	9
ทฤษฎีตัวแทน	11
ทฤษฎีความคาดหวัง	12
สมมติฐานการปรับกำไรให้สม่ำเสมอ/ การเฉลี่ยกำไร	13
แนวคิดเกี่ยวกับการตกแต่งกำไร	14
แรงจูงใจหรือมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งกำไร	14
รูปแบบของการตกแต่งกำไร	16
ระดับของการตกแต่งกำไร	18
รายการคงค้าง	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
สรุปแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
ลักษณะประชากร.....	28
การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	28
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
ตัวแปรและการวัดค่า.....	34
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
การทดสอบสมมติฐาน.....	37
4 ผลการวิจัย	39
ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	39
ผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย.....	54
สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย.....	59
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	60
สรุปผลการวิจัย.....	60
อภิปรายผล.....	61
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	62
บรรณานุกรม.....	63
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	66

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 จำนวนปีบริษัทที่นำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ปี พ.ศ. 2553-2555 แบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม และหมวดธุรกิจ.....	29
3-2 จำนวนปีบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 แบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม และหมวดธุรกิจ.....	31
3-3 จำนวนปีบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 และมีข้อมูลเพียงพอในการวิเคราะห์ตามตัวแบบ Modified Jones แบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม และหมวดธุรกิจ.....	33
4-1 ประเภท จำนวน ของปีบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ และปีบริษัทที่มีกำไรประจำปีไม่เป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 แบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	40
4-2 ค่าเฉลี่ยกำไรจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวัง และปีบริษัทที่มีกำไรประจำปีไม่เป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวัง ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 แบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 336 บริษัท.....	41
4-3 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของค่าเฉลี่ยกำไรจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวัง และปีบริษัทที่มีกำไรประจำปีไม่เป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวัง ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 จำนวน 336 บริษัท.....	42
4-4 ประเภท จำนวน ของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ สำหรับปี 2553-2555 ที่มีข้อมูลทางการเงินย้อนหลัง 6 ปี จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	43
4-5 เปรียบเทียบกำไรจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ตัวเฉลี่ย และกำไรจากการประกอบการจริงตัวเฉลี่ยของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวัง สำหรับปี พ.ศ. 2553-2555 ที่มีข้อมูลทางการเงินย้อนหลัง 6 ปี จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	44

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-6	สินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยของปีบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังสำหรับปี พ.ศ. 2553-2555 ที่มีข้อมูลทางการเงินย้อนหลัง 6 ปี จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม..... 45
4-7	ค่าเฉลี่ยรายการคงค้างรวม/สินทรัพย์รวมเฉลี่ยต้นปีของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ สำหรับปี พ.ศ. 2553-2555 จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม 47
4-8	ค่าเฉลี่ยรายการคงค้างปกติ/สินทรัพย์รวมปีที่ $t-1$ ของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ สำหรับปี พ.ศ. 2553-2555 จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม 49
4-9	ค่าเฉลี่ยรายการคงค้างโดยดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร/สินทรัพย์รวมปีที่แล้วของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ พ.ศ. 2553-2555 จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม..... 50
4-10	การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของรายการคงค้างรวม รายการคงค้างปกติ และรายการคงค้างโดยดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร รวมทุกปีบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ 51
4-11	บริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ แบ่งตามประเภทบริษัทที่มีความผันผวนกำไรมาก และบริษัทที่มีความผันผวนกำไรน้อย ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 52
4-12	ค่าเฉลี่ยกำไร ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความผันผวนของกำไรของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 จำนวนทั้งสิ้น 33 บริษัท..... 52
4-13	กำไรที่นักลงทุนคาดหวังเฉลี่ยและกำไรจริงเฉลี่ยของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ แบ่งตามประเภทบริษัทที่มีความผันผวนกำไรมาก และบริษัทที่มีความผันผวนกำไรน้อย ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 จำนวนทั้งสิ้น 33 บริษัท..... 53

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-14	การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของรายการคงค้างรวม รายการคงค้างปกติ และรายการคงค้างโดยดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร สำหรับบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์สำหรับบริษัทที่มีกำไรผันผวนมากและบริษัทที่มีกำไรผันผวนน้อย ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 จำนวนทั้งสิ้น 33 บริษัท 54
4-15	ค่าเฉลี่ยรายการคงค้างโดยดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร/สินทรัพย์รวมปี ของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ พ.ศ. 2553-2555 จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม 55
4-16	ผลการทดสอบค่าทางสถิติของรายการคงค้างที่อยู่ในดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 56
4-17	ค่าเฉลี่ยรายการคงค้างโดยดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร/สินทรัพย์รวมปี ของบริษัทที่มีกำไรเป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังจากการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ พ.ศ. 2553-2555 จำแนกตามกลุ่มบริษัทที่มีกำไรผันผวนมากและบริษัทที่มีกำไรผันผวนน้อย จำนวน 33 บริษัท 57
4-18	รายการคงค้างที่อยู่ในดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัทที่มีกำไรผันผวน มาก และบริษัทที่มีกำไรผันผวนน้อย 58
4-19	ผลการทดสอบค่าทางสถิติของรายการคงค้างที่อยู่ในดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของ บริษัทที่มีกำไรผันผวนมากและบริษัทที่มีกำไรผันผวนน้อย 58
4-20	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน 59

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
2-1 ช่วงเวลาการประมาณค่าและการทดสอบ	32

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University